

HRVATSKA RIJEČ

Predplatna cijena: na godinu K. 12 — Za pò godine K. 6 — Za Šibenik na godinu donošanjem u kuću K. 12. — Za Inozemstvo na godinu K. 12 suviše poštarski trošak. — Pojedini br. 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi, priobtena pisma i zahvale tiskaju se po 30 para pehit redak ili po pogodbi. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Hrvatska politika.

III. Stranka prava je po svojoj bitnosti državotvorna stranka. Ona je već u svojem začetu postavila sebi zadaćom, da Hrvatima stvori Hrvatsku, da Hrvati budu slobodan narod u svojoj samosvojnoj državi, jer jedino tako mogu oni po svojoj prirodi razvijati se, u blagostanju napredovati i biti sretni.

Ovaj svoj cilj stranka prava je nastojala oživotvoriti na sve načine, koji su u politici moguć. Prema okolnostima izabirala ona sva moguća sredstva, da Hrvati počnu živjeti svojim životom.

Eugen Kvaternik obračao se u zgodno vrijeme Rusiji. Kad mu to nije pomoglo i kad je Francuska podizala Italiju, nastojao je, da predobije za Hrvatsku francuzkog cara, francuzku diplomaciju i francuzke sablje i topove. Uz to je još ušao u savez sa prognanicima Poljske, Ugarske, Italije i drugih naroda, koji su snovali ustanke i revolucije da oslobode i ujedine svoju domovinu. Skopio je on bio i ratstvo oružja i sa Košutom i sa Mazzinijem i drugim vodjama potlačenih naroda. Bio je on pače utanačio s njima i način ustanka i broj vojske i doba revolucije. Bila je već sastavljena i narodna hrvatska revolucionarna vlada.

Za nas je važno znati, da je član te vlade, koja je imala osloboditi i ujediniti Hrvatsku, bio i Ante Starčević, utemeljitelj stranke prava.

Sve ovo dokaziva, da je stranka prava, po njezinim utemeljiteljima nastojala stvoriti Hrvatsku na način, kojim su se stvorile sve moguće države, čiji su narodi živili pod tuđim skrbištvom. Ovo, u međunarodnom životu uzakojeno pravo naroda, da se od svojih tlačitelja oslobode prvom zgodnom prilikom pa makar i silovitim načinom, nastojali su eto upotrijeti i utemeljitelji stranke prava. To je ono prirodno pravo naroda, kojim su se prvi pravaši htjeli poslužiti do skrajnjih granica, prem mnogi neupućeni misle, da se stranka prava na prirodna prava naroda nije nikad pozivala.

A kad tamo, Starčević i bez spomenutog djelovanja i istim adresam na krunu to prirodno pravo utvrđivao na način, kojega bi se bojali ustanoviti njegovi današnji tobož nasljednici i sljedbenici. Tvrdio je naime on, da „je pristojelo prejasne obitelji Habsburga-Lorena božjim i čovječjim pravom držano upoduniti i braniti kraljevinu Hrvatsku pod posljedicom, da ono drugačije izgubi svako pravo na ovu kraljevinu...“ Ona još očitovao je on, „da se zakonito odnošenje među našim narodom i njegovim kraljem može samo onda povratiti i učvrstiti, ako se kraljevina Hrvatska upoduni i ako joj se povrate sva državna prava“.

U tom smislu radili su Starčević i njegovi drugovi kroz cijeli njihov život. Htjeli su zakonito odnošenje između naroda i krunice uvesti i urediti bilo pomoću prirodnoga bilo pomoću državnoga prava.

I jedno i drugo pravo za njih je zakonito i opravdano, jer je njihovo vrhovno načelo, da narod ima vlast u svoju korist promieniti i pogaziti svaki zakon, ako mu je za narodni život štetan.

Kad uvažimo sve ovo, onda razumijemo, za što je Starčević u neko doba očekivao spas od europskih zapletaja i napokon od Rusije, za što je Kvaternik našao smrt sa Bachom u Rakovici, za što su pravaši tvorno napali Khueva, za što je bilo bune protiv grobovina, za što je Starčević govorio da Hrvatima treba da pomogne Bog ili vrag. I. j. prijatelj ili neprijatelj, za što je sklapao saveze sa svakim, kad je mislio, da to može pomoći Hrvatskoj.

Nego o tom ne ćemo dalje. Htjeli smo samo pokazati, da je politika stranke prava, za živa Starčevića, bila uvijek kakova je prema prilikama i okolnostima naroda te prema vanjskim europskim događajima mogla da bude. Nije ta politika bila ukločena kako se obično misli; nije onda bilo dostatno naglasiti pravaštvo, nego se je računalo na sve, što može pomoći ili štetovati hrvatskoj stvari i prema tome se radilo. Prema prilikama se djelovalo, a jedino načelo slobode i ujedinjenja narodnoga

ostalo je uvijek netaknuto, pače to načelo ih je tiskalo na spomenuto različito djelovanje.

Na taj način pred ne mnogo godina pravaštvo je bilo u cvatu kod svih slojeva naroda, a navlasito kod mladosti radikalne; a to je i naravno, jer je ono značilo misao, koja je predstavljala slobodnu državnu misao cielog naroda. Ali uprav radi toga je ta misao bila smatrana od Austrije i Ugarske kao veleizdajnička i ljudi, koji su ju izpovedali i za nju radili, bili su od državnih vlasti progonjeni. To je poticalo narod. To je bila najbolja propaganda. Danas više nije tako. U pravaše se ubrajaju mnogi, koji bi jučer od toga imena bježali i pred njim drhčali. Pravaštvo danas služi mnogima za izliku, da mogu lakše služiti narodnim neprijateljima. Pod imenom pravaškim krije se danas mnogi, koji bi u svako doba bio pripravan raditi na propast naroda našega.

Sve se to događa, jer su prestala vremena kad je pravaši smatrali divljom zvijer, koju treba goniti i progoniti, kad su po Euiropi djelovali revolucionarni odbori i kad su otačbenici svih potlačenih naroda bili smatrani buntovnicima i veleizdajnicima i kad se svaki otačbenik morao čuvati da kojom neoprežnošću ne dodje u ruke pravde.

Vremena su se promienila, okolnosti su danas drugačije i prema tomu i političko djelovanje, bilo u Hrvatskoj, bilo po cijeloj Europi, nije kao što je prije bilo. Danas je, rek bi, sve krenulo putem parlamentarnim i legalnim. Tim putem nije teško nikom ići. Tu nema pogibelji, a ima izgleda na osobni uspjeh i osobnu korist. Je li dakle čudo, da se danas u pravaše mogu bez straha ubrajati mnogi, koji su državnim službenici, pače državnim odvjetnicima ili političkim činovnicima?

Čudo nije, jer se eto takovi među pravaše u istinu ubrajaju, pače im ih, koji danas nieću pravaštvo onima, koji su to bili u vremena prilično teška i naporna.

Nepo ipak ovi novi sljedbenici nisu za stranku prava. Ostavit će je čim se okolnosti promiene, a promienit će se čim stranka prava opet počme računati sa snagom, sa svišću, sa položajem naroda i sa okolnostima, u kojima se naš narod razvija.

Kad stranka počme opet o svemu tomu da vodi račune i kad prema tomu počme djelovati, postati će mnogima tjesno i tjeskobno i jedva će gledati kako će iz stranke utedći, jer nije moguće da stranka prava ne bude izvrgnuta svim mogućim progonom onim časom, kad počme ozbiljno provodjati hrvatsku svoju politiku.

Glasovi sa srbske strane.*

O nastajama se u Mačedoniji govori i piše toliko i tako protivna sadržaja, da ljudima sa strane nije moguće dobiti pravi pojam o događajima u Mačedoniji. U glavnom obostoji pet raznih vrela, iz kojih se šire vesti u svijet o događajima u Mačedoniji. Srbsko, grčko, bugarsko, Sultanovo i vrela velevlasti, a svako nastoji da vesti, koje šire u svijet, šire svoje intencije. Tako se u grčkim vijestima napadaju srbski i bugarski ustaše, kao i Sultanova uprava; u bugarskim se napada ova potonju, a onda Srbe i Grke, dok vesti velevlasti idu za tim, da prikažu zločinstva ustaša u što ružnijem svietlu, a turšku vladu preslabom, e bi se mogla oprieti ustaškom zulumu.

Sa strane prijatelja našeg lista dobili smo neke nazore srbskih političara u pogledu mačedonskih ustaša, koje donasamo u listu, nek se čuje i ovo zvono.

Jedan dio Srbijanaca tvrdi, da je cijelo nesreću u Mačedoniji moralni krivac Boris Sarawow, dok drugi dio veli, da je Sarawow jedino eksekutor naloga bugarske vlade, s kojom se on nalazi u veoma tjesnom savezu, i koja mu od vremena do vremena stavlja na dispoziciju nužna novčana sredstva, da može lakše provoditi njezine osnove, naime ubijati one Srbe u Mačedoniji, koji se ne će da priznaju „Bugarima“.

* Izostalo iz zadnjeg broja.

U jednom se mnenju slažu oba diela Srbijanaca: ubije li se naime Sarawowa, bugarske će se ustaše čete umanjiti, jer bajagi nema među njima čovjeka, čije bi ime imponiralo seljacima u sjevernoj Mačedoniji. Od imena se Borisa Sarawowa plaši mlado i staro! Gdje se pojavi jedna od njegovih četa, ondje se lije bez milosti srbska pravredna i ne-dužna krv.

Nu osim bugarskih novaca, koje bugarska vlada daje Sarawowu bez ikakva obračuna, ova ga podupire i na drugi načevni način. U redovima Sarawowih četa nalazi se veliki postotak bugarskih regulernih vojnika, koje bugarska vlada stavlja ovom zakletom krvniku srbskog naroda na raspoloženje.

Zadnje vrijeme — po mišljenju Srbijanaca — bugarskih je regulernih vojnika u ovcem broju prešlo mačedonsku granicu sa zadaćom, da ubiju samoga Hilmi Pašu, koji je tobože ovo zadnjih deset mjeseca ubijao mirne Bugare u Mačedoniji, te ih mrtve ubrajaio među bugarske ustaše. Da će kod ove postepene invazije bugarskih regulernih vojnika, koji se čim predju mačedonsku granicu priključuju njima određenim ustaškim četama, najviše trpiti i podnositi srbski seljaci u Mačedoniji, o tom nema govora.

Kako bugarski ustaše mrcvare seljake, to se ne da lako opisati, a da su Bugari koliko oni u samoj kneževini, toliko oni u Mačedoniji ljudi bez pouzdanja, navadjaju Srbijanci kao dokaz slučaj englezkog Obektara Elliota, kojega su Bugari u selu Goredžiku, gdje živu samo Bugari, prevarili, da u cijeloj okolici nema ni jednog ustaše, dok su ga nakon malo sati u srce biela dana uhvatili, izemali, i da ga ne oslobodi žandarmerija ustaških okova, Bog zna gdje bi se danas nalazila njegova glava.

Ove i ostale napadaje proti bugarskoj vladi podkrepjuju Srbijanci sa riečima bivšeg bugarskog diplomata Načovicha u Carigradu. Ovaj je svojedobno predbacivao ministarstvu ubijenog Petkova, da podupire bugarske ustaše, i nastojao je dokazati, da uprav radi ovog podupiranja bugarskih ustaša u Mačedoniji nije moguće uspjeti predočiti nijednoga člana turške vlade u Jildisu za turško-bugarski ugovor. Taj je prigovor Načovich skupo platio. On je morao ostaviti svoje mjesto u Carigradu, ali ne da ga se pošlje na koje drugo, već da ga se uobće izključi iz diplomatskog kora Bugarske.

Umorstvo Petkova misliše se u Carigradu, da nova bugarska vlada ne će krenuti putem stare politike, radi toga su se u Jildisu bili pokazali namah skloni uredjenju turško-bugarskog ugovora, ali kada se je Porta uvjerila, da je sadašnja bugarska vlada u svemu nasljedila Petkov kabinet, odmah je počela tražiti uzrok, kako da prekine ugovorna pregovaranja. S istih je razloga Porta hladno pozdravila Ferdinandov jubilej, a vesti, koje tvrde da je Porta tek iza pozdrava velikom knezu Vladimiru u Sofiji ohladnjela za turško-bugarski ugovor, ne odgovaraju istini.

Novčana podpora Sarawowu i šiljanje regulernih bugarskih vojnika u bugarskim ustaškim četama u Mačedoniji djelovalo je porazno na Portu. Radi toga njezino ohladjenje prama Bugarskoj.

Velika manifestacija skupština u Splitu

dneva 29. prošlog rujna uspjela je sigurno preko očekivanja njezinih pokretača, ako se uzmu u obzir sve prilike i okolnosti uz koje je savazana, kao što i doba godine, kad je naime ogromna većina našeg svieta zabavljena jamatvom. Da je bila savazna u drugo zgodno doba, i da se je sama stvar vodila su nješto više organizacije, ova bi skupština sigurno bila nadmašila svaki naš dosadašnji javni sastanak. Hvaliti je ipak misao i zauzetost naše akademске omladine za narodno-prosvjetna pitanja i želiti je, da ovakovo mišljenje i zauzimanje bude nju pratilo i kasnije, kad stupi u javni život, da bude naime uvijek zbilja vjerna svome narodu i za nj požrtvovna.

Na skupštinu u Split dohrlilo je mnogo iz raznih krajeva, najviše naravski iz bližih kao n. pr. iz pitomih Kaštela, sa Brača i iz makarskog primorja. Kaštelana samih bit će bilo preko 600. Dodjoše sa obim svojim glazbama i pod društvenim zastavama. Iz Zadra je posebnim parobrodom došlo do 70 Hrvata. Iz drugih mjesta stigoše izaslantva i pojedinci. Razne občine bijahu zastupane po svojim načelnicima. Odaziva pismena bilo je pak iz cijele pokrajine i šire domovine, jer je na skupštini stiglo preko tri stotine brojavaka.

Do 10 sati u jutro grad je bio u neobično veselu životu, jer se amo tamo dočekali gosti, kojima je u čast udarala splitska „Narodna Glazba“. Na dočecima vidjesmo svugdje razna mjestna zastupstva sa gosp. načelnikom Dr. Mihaljevićem. Zadržani su pak dočekani na osobito svečan način, jer je njima izšlo sve, što je na skupštinu bilo već došlo. Tu se na osobit način hotio da iztakne Dr. Smolaka.

Već se unapried govorilo, da će on izići s množtvom svojih pristisa, da se ovom prigodom svečano afirmira. Izašao je pak sa povorkom, u kojoj je moglo biti najviše kakovih 500 osoba. Pred istom bila je razasrta tobož hrvatska trobojnica, na sredini sa modrim poljem i tri izšarane glave izpruženih žutih jezika i nadpisom: „Živila pučka hrvatska stranka!“

To je eto ta nova demokratska trobojnica, prava krpentina, pod kojom hoće da splitski demokrati dokažu, kako ne predstavljaju ništa osim možda osobnu oholost i izpraznost.

Trobojnica hrvatska je znak, simbol jedinstva narodnoga, predstavlja ona prošle borbe i buduću nezavisnost i cjelokupnost Hrvatske. Pod njom su vjevala do sada sve naše stranke, cijeli naš narodni život pod njezinim znakom se razvijao. Ona je simbol Hrvatsva svukud i svagdje: ono se njom ponosi kao narodnom svojnom. *Pojedinac nije zvan da ju iznakazuje u svoje osobne svrhe*, i za to svaka iznakažena zastava nije za naš narod nego krpentina, a ona demokratska u Splitu još je k tomu gnusna u koliko bi imala pod sobom prikupiti sve, što je htjelo staro autonomništvo, zemljaštvo i Bajamontovo „slavo-dalmatinstvo“. Poslie po stoljeća borbe dolazimo eto u Splitu na sve, osim Hrvatsva.

A da je tako, vidilo se iz one povorke, koja je tu krpentinu sledila. Poklici, koji su iz te povorke izlazili, bili su takovi, da je onoj povorci mogao sudjelovati svak — osim Hrvata, koji štije svoju narodnost. Predvoditi ju je mogao onaj, tko je zadojen mržnjom i osvjetom.

Ta raznovrstna povorka, pod opisanim krpentinom, pridružila se povorci, koja se je već bila uputila prema kazalištu uz svirku triju glazbi i uz svakovrsno klicanje. — Na 10 s. kazalište bijaše već krcato. „Demokrati“ ostaroše vani pred kazalištem.

Skupštinu je otvorio akademikar Nonweiler i zgodno joj, u kratkom govoru, iztakao cilj. Na njegov predlog izabran je akamacijom predsjednikom skupštine Vicko Milić, koji zahvaljuje na izkazanoj mu počasti, zaprema predsjedničko mjesto i udjeljuje rieč načelniku splitskomu Dru. V. Mihaljeviću. Dr. Mihaljević pozdravlja goste biranom rieči i iziće pravo samoobrane svakog naroda.

Poslie njega govorio je Dr. Pero Klaić o Zadru i zadarskim prilikama. Odbio je osvadu, po kojoj kao da bi zadarski Hrvati tražili pomoću vlade riešiti zadarsko pitanje. Zadarski Hrvati doći će do toga sami svojim radom i nastojanjem u političko-kulturnom pravcu.

Iza Dra. Klaića govorio hrvatski delegat na zajedničkom saboru Dr. Pero Magdić o Medjumuru. U dugom govoru iztakao je sve nevolje, koje biju Medjumurcu i sva nasilja, koja trpe od Magjara, ilustrirajuć ih činjenicama, koje su svaki put izazvale poklike kuđenja i ogorčenja proti magjarskoj vladi.

Kad je Dr. Magdić svršio svoj govor, uzeo je rieč Milić, da prikaže borbu hrvatskih delegata za materinsku rieč. U najljepše, kad je hotio da historijati borbe razprede, nekoliko ga naručenih frankovaca počelo prekridati. Milić

će na to: „Radi časti našega grada Splita, prestajem govoriti!“

J. Kapić čita za tim resoluciju, kojom se izriče simpatija i obećaje moralna pomoć cieleg hrvatskog naroda Zadru i Medjumuru i kojem se odobrava rad hrvatske delegacije na zajedničkom saboru u obrani hrvatske materinske riječi. Resolucija je prihvaćena jednodušno.

Nakon skupštine ciela se je povorka vratila pred občinski dom, odakle se je razila.

Po podne u 4 i po bio je odlazak Kaštelana, na kojemu je bilo sila svijeta. Kaštelani bijahu pozdravljeni uz neopisivo klicanje.

Na večer u 7 sati odpočela je u obć. kazalištu pučka zabava, koja je u svojoj ukupnosti vrlo lijepo izpala. Kazalište je bilo upravo prepuno, većinom pak građanskog svijeta. Zabava je izvedena podupno po programu, a svršila je kasno, — oko 1 sata po ponoći.

Zadranu krenuše odmah za tim svojim parobrodom „Krkom“.

Ukupno uzeto, ova svečanost je izpala dobro i oni, koji su mladost podpomogli u njezinom nastojanju, ne mogu se kajati. Izpadak im je pokazao, da na započetom putu osvješćivanja i prikupljanja narodnih sila, ako uztraju, mogu imati liepih uspjeha.

„Vice-president“.

Kako zvanični list donosi, finacijski je ravnatelj i dvorski savjetnik Hočevar dobio IV. činovnički čin sa naslovom „vice-presidenta“ finacijske direkcije za Dalmacije.

Zaista liepa jabuka za zaslužni njegov rad u proganjanju hrvatskih finacijskih činovnika!

Dakle uvijek po onu staru. Hočeš li kakvom činovniku naškoditi, pohvali ga; hočeš li mu koristiti, pokudi ga! Nego barem do jučer mislio se, da to pravilo vrijedi za niže službenike biva za finance ili žandare, a kad tamo ono se proteže i na dvorske savjetnike....

Hočevarovo je ime barem u ovo zadnje doba kod nas dobro poznato. Javnost već znade, da taj ponieščeni Slovenac, gdje ne može pazirati niemštinom, uzdržaje nenaravnim načinom talijanštinu, pa nije ni čudo, da ta njegova pristanost odlučuje i na sama imenovanja njemu podčinjenih činovnika.

Čujmo za nedavni slučaj!

U računarstvu financia u Zadru još od god. 1905. bilo je u natječaju više mjesta računarskih vježbenika. Na ta se mjesta natjecao iz pokrajine gg. Vulić i Domic. Prvi u studenom, a drugi u prosincu 1906. Ali Hočevar i njegov „štab“, kojim smetaju naši ljudi, tražiše po cieleom Zadru koga od svojih i nadjoše talijanaša — zadrana Delića, pardon Delich-a. Ovaj se natjecao i imenovaše ga, alt kako je tada bio u vojničtvu, graknuše novine, a oni naprosto opozvaše imenovanje bez imenovati drugoga i vidi vraga; sačuvaše mjesto Deliću do njegova povratka iz vojnice i baš do kolovoza ove godine, a onu našu dvojicu, poslie dugog i dugog čekanja, napokon... odbiše! Drugu.

U rujnu ove godine finacijski konjcept gosp. Danilo riešio je mnogo spisa u hrvatskom jeziku. U zao čas! On bi namah premješten, a spisi prekrži. Gosp. je Danilo bio na odsjeku poreznih ureda.

Govoriti dalje o Hočevaru bilo bi suvišno, da ne živimo u zemlji iznimaka, gdje mješte

da je već dosad odpušio odkle je i došao, evo ga, za ovakove čuške, na veću čast i stepen, pače vele i istim zauzimanjem dvaju naših zastupnika. Gospodin mladi „vice-president“ može biti haran skrbniku obitelji Margetich i svojim tiskanicama.

Inače jedno stanovito naše glasilo preporuča činovnicima uvijek i na sva usta hrvatsko uređovanje, a kad se ovi izlože, ne nalaze kod njega obrane, pa za to nije baš čudo, ako su isti pored sve dobre volje, slaba srca! Dakako, da se ta malodušnost naših činovnika ne da, barem u dopisivanju, opravdati, ali u manipulaciji ne može ih se Bog zna kako kriviti, jer su tiskanice maldane u svim granama, na žalost, u talijanskom jeziku.

Od glave riba smrdi, a naši „otci“ igraju se repom. Valjda je danas takova politika, ali onda ciela stvar „jezičnog pitanja“ postaje smiešnion. Barem je u Financi tako shvaćaju, jer oni nadalje pišu Zemaljskom Odboru u njemačkom jeziku.

Nu ide kolo naokolo! Uredovni jezik zrelo je za riešenje. Bude li se i ovaj put zabašurilo, narod će ga sam uzeti u svoje ruke i ne će dopustiti da itko tjera i nadalje „monopol“ najglavnijom točkom našeg pokrajinskog političkog pitanja.

A tek onda će odzvoniti kako treba nameticima, pa i istom gospodinu „vice-presidentu“ Visoke Direkcije Financā! F. Ž. D.

Sabor u Zadru.

Sjedinica 27. rujna 1907.

Predsjednik Dr. Ivčević otvara sjednicu u 10 s. pr. p.

Ovjerovljen je bez prigovora zapisnik zadnje sjednice.

Prikazano je nekoliko interpelacija, medju kojim jedna zastupnika Prodana glede favoritizma, što vlada prama talijanašim na pokrajinskoj finacijskoj direkciji.

Prelazi se na dnevni red.

Biva primljena u II i III. čitanju zakonska osnova, kojom se preinačuje § 15 Zak. 15. prosinca 1883 br. 2 L. P. Z. glede držanja i vožnje kola na javnim putevima.

Dosad, po obstejećem zakonskom propisu kola su se morala pri vožnji držati na desnu stranu. Ovakova odredba bila je u opreci sa svim odnosnim odredbama u drugim pokrajinama, pa i u Bosni i Hercegovini. Svugdje se kočijaši moraju držati pri vožnji s lijeve strane, samo je u Dalmaciji bilo protivno ustanovljeno, očito na štetu prometa.

Novom zakonskom osnovom odredjuje se, da se kola pri vožnji moraju svjeder držati na lijevu stranu, a da moraju pustiti s desne prolaz kolima što im dolaze u susret i onima što ih hoće da preteku.

Druga i treća tačka drevnog reda tiče se molbe pokrajinskih činovnika tajnika Stojanova i Inžinira Machiedo, da im se povrati odredbina od 480 K udarena ina međuina na imenovanje pokrajinskih činovnicima, pošto su oni prešli iz državne na pokrajinsku; platili su državi pristojicu odredbini, te obzirom na postojeei reciprocitet nisu dužni da plate dvaput istu odredbinu i da se tim materijalno štetuju.

Sabor i u drugom čitanju udovoljava molbi. Prelazi se zatim na 3. tačku; prvo čitanje predloga zastupnika Milića u jezičnom pitanju.

Milić predlaže da se predje na drugo čitanje. (Primljeno). Vlad. zast. Tončić ponavlja je

kazanom času moraju ostati nevidjeni ovi dievoli starčeva tiela.

Zbilja kada Meštrović ne bi bio vanjskim načinom pokazao klonulost starčeve glave, onda bi njegovomu starcu falilo jedno od glavnih obilježja.

Nu dok sakriče jednog diela starčeva lica spada medju glavna obilježja starčeve klonulosti, dotle sakriveno mladičeve lice, da je Meštrović sledio mnjenje onih, te su zahtjevali, e se mladić ima nalaziti još sprieda untra prama djevojci, ne bi nam pružalo onog estetičnog pogleda, kojeg nam nudja u sadašnjem položaju. Ne dvojim ni najmanje da Meštrović ne bi bio u onom položaju mladičevu licu podao također vanjsku formu prama njegovom unutarnjem čuvstvu.

U onom bi položaju Meštrović imao da se opre velikoj zapreci, koja bi ga ometala pri radnji. Razmak izmedju mladičeva lica i stiena je veoma malen, tako da bi pri izradbi mladičeva lica Meštrović bio udario na trista milia. Uvjeren sam, Meštrović bi se pri radnji bio podigao i prigibao; grčio i izpravljao dok bi bio svladao sve poteškoće, ali koje bi zadovoljstvo mogao imati i sam umjetnik u jednom svomu djelu, čigovu bi se perspektivu moralo tražiti sa ogledalom. Bez belu, da se Meštrovićev mladić nalazi u položaju, u kojemu se prije navedene okomice križaju u kutu od kojih 110°—115°, tada bi se njegovu pročelje

suštini već poznatu izjavu. Dr. Klaić energično protestira.

Milić dugim stvarnim govorom obrazlaže nuždu da se rieši jezično pitanje. Spominje obće pravo glasa, po komu su svi građani izjednače; tako moraju sve narodnosti doći do svojih narodnih kvalita, do gospodstva narodnog jezika. Spominje poaličije hr. srb. zastupnika za hrv. jezik u Banovini. Treba braniti svoja prava. Ako nam se silom što otme možemo silom da opet to osvojimo; ali nećemo nikad dobiti ono, na što se odričemo. Ne smijemo propustiti da se uzakoni uporaba njemačkog jezika kod nas. (Odobravaње).

Vukotić veli, da su zastupnici kršćanskim ustrijenstvom slušali vladine izjave u pogledu jezičnog pitanja. Postupak je vlade jedna komedija, koja se sastoji od 3 čina. Prvi čin počinje sa riečkom i zadarskom rezolucijom, a svršava sa navedjenjem osnove za podignuće Dalmacije sa uložjenjem milijuna; drugi se čin odigrava sada, gdje vlada nastoji da nas pod znakom tih milijuna zavede; treći će se čin odigrati kroz nastajne 2—3 godine, kad budu nestali obećani milijuni. Na koncu se govornik osvrće na potrebe Boke Kotorske i na zapuštenost tog prediela sa strane vlade.

Dr. Melko Čingrija kritizira vladin postupak. Pita koja su to načela za uređenje jezičnog pitanja što su imadu ustanoviti; koji su ti izvidi što se imadu učiniti e da se dade narodu što ga po pravu ide. Ovo je zadnji put, da sabor na izpravne poruke vlade odgovara porukom.

Biankini odlučno ustaje proti vladinom postupku; i revolucijom ima pravo narod, da brani jezik svoj. Misli, da tumači čustva svega naroda i zastupstva, te izjavlja da dok se ne dade narodu što ga, po pravu ide, da neće se više sastati ovaj sabor, da zastupnici na Car. vieću neće dalje zalaziti u Bečki parlament. Mora da jednom prestane nedostojna igra vlade sa najvećom od narodnih svetinja.

Pošto je 1/2. Predsjednik diže sjednicu. Nastajna je sutra sa istim dnevnim redom.

Sjedinica 28. rujna.

U 10 s. i po započela osma sjedinica. Pošto je pročitan i odobren zapisnik, prikazani su na Vladu ovi upiti:

Tresić-Pavičić o štipendijama iz zaklade Marka Radića i o reorganizaciji ove zaklade.

Biankini o brzajovanom uredu u Stankovcima.

Biankini o upodpunjenju lučkih radnja u S. Mihovlju na Lastovu.

Biankini o gradnji župničke kuće u Veljoluju i o sistemizovanju mjeta župnika pomoćnika u istom mjetku.

Milić o protulukobranu u spljetskoj luci.

Podieljen je zast. Radiću dopust do konca zasjedanja.

Zatim je Kuća prešla na dnevni red.

Nastavak obće razprave o predlogu zast. Milića i druž. o jezičnom pitanju.

Prvi je uzeo rieč Dr. Tresić, govorio je potanko o moći i snazi hrvatskog jezika i o borbi proti pangermanstvu, koje se krije za odugovlačenje riešenja jezičnog pitanja. Za njim su govorili Perić i Prodian. Za tim je Ziljotio pročitao izjavu talijana, da oni neće glasovati za predloženi zaključak, jer bi pristali samo na takovo riešenje jezičnog pitanja, koje bi se osnivalo na potpunom sporazumu svih stranaka pokrajine. Za njim je uzeo rieč vladin povjerenik Tončić. Razpravu je završio

malazilo mal da ne uprav u istoj ravnici sa stienom. Posljedica bi toga bila, da glavni sprednji potezi mladičeva lica ne bi bili pristupni našemu oku, već ako bismo ite želili vidjeti, onda bismo na stienu morali objesiti ogledalo, da u istomu motrimo mladičevo lice. Izmedju ukusa i ukusa ima razlike. Što se meni dopada ne mora se dopodati i drugomu, ali pretjerani ukus — smušenjaka ne će nikada postati mjerilom estetike.

Na opazku prvih, koji bi htjeli, da se je pročelje mladiča moralo nalaziti u istoj okomitoj ravni sa pročeljem djevojke, mislim da nije vrijedno niš se obazirati. Prije spomenih kakove bi posljedice imao Meštrović uslied ovakovog krivog položaja, a glede sadašnjeg mladičeva položaja prama djevojci, ne bi imao što reći, do bi potvrditi onaj geometrički proračun prostora, koji je Meštrović upotrebio da njegovomu mladiću podade uprav ovaj a ne ni jedan drugi položaj prama djevojci, uzimljući kod toga obzir koliko na kamenicu na vrhu koje se nalazi mladi par, toliko i na gledaoca, koji će izpred kamenice motriti cieleu skupinu. Osim jednog diela lieve mladičeve strane svi su njegovi ostali dievoli tiela pristupni našemu oku. Na tu se okolnost osobito kod ovog mladiča mora mnogo paziti, inače slabio bismo mogli tumačiti mladičeve osjećaje.

Meštrović je dao svome mladiću ovu vanjsku formu lica i gornjeg tiela: Izbuljeno

Dr. Trumbić dugim govorom, kojim je polemizirao sa vladinim povjerenikom, bavio se izjavom Talijana i naglasio današnji pravac hrvatske politike. Za jezični zaključak, kako je bio predložen od zast. Milića, glasovali su svi Hrvati i Srbi, te je ogromnom većinom bio primljen.

Po tom je primljen predlog Trumbića, da se za Dalmaciju osnuje 6 konobarških nadzornika. Predlog zemalj. odbora, da ga se doblasti dati kroz gg. 1908 iz pokr. sredstava svotu od 60.000 Kr. u bezkamatni zajam obćinama za suzbijanje filoksera (i to kao 10/0, dočim će država doprijeti 90/0, tako da će ukupna svota bezkamatnog zajma iznositi 600.000 Kr. za g. 1909), bio je ustupljen finacijskom odboru.

Predsjednik je zaključio sjednicu u 1 s. i 1/2 i najavio iduću za utokar.

Naši dopisi.

Knin.

U današnje doba, kad je zavladala u našem narodu i ta toli opjevana bratska sloga, ne možeš se, — ne dadi ti, — pa da ti je najore, da ti se i najveće nepravde čine, — potuži, jer se odma na te diže bruka i vika, da već nisi za slogu, da si rušitelj bratske uzajamnosti i ljubavi. Teško je zaista kad te biju, a ne dadi ti, da se pa ma bilo kako izplačeš.

Tako se događa kod nas. Braća Srbi osudjuju nas kninske Hrvate i one listove, u kojima se, kad nam baš dogusti, pravdno potužimo i izjadamo. A ipak istina je, da nam se danonice nanose nepravde i povriede, kao da smo u doba najžešće borbe. Mi kninski Hrvati možemo se pravdno potužiti, da obćina već blizu četiri godine bezpotrebno oteže sa napravom nužnog katoličkog groblja; da nam se putevi i vode po onim selima, gdje katolici žive, nikad ne popravljaju i ne uređuju; da se je ovom godinom iz obćine izbacilo i do zadnje slovo latinicom, a uređuje ćirilicom; da se iz javne dobrotornosti izgone naši najugledniji ljudi, a u nju se uturuju poturice; da se pravoslavnim mladićima čak iz drugih obćina daju pripomoć za školovanje, a našima nikako; da se pravoslavnim siromasima i radnicima daje pomoći i zarade, a naše se odgoni; da se Hrvatima kao strancima ne da pristupiti u obćinsko vieće; da i ona dva-tri službenika katolika, koji bijahu na obćini, što milom što silom odpuhnu u stanje mira, a ostadoše da nas zastupaju u obćinskom činovničtvu pometač Prškin, a u obćinskom vieću nepismen težak Čačić; da se naši mladići, ako i pod glas zapjevaju kakovu pjesmicu, osudjuju na novčane globe, a njihovima dozvoljeno je što hoće; da, prigodom „Slavijinog“ ustupa osiguranih polica „Croatii“, obćina odbija osiguranje kod domaće i bratskog društva „Croatia“, a prelazi tudjinskim i nenarodnim, kao što su „Generali“ i „Riunione Adriatica“; da naši Srbi, kad su u prigodi primorani, radi sloge, pjevati hrvatsku himnu, pjevaju „oj junačka zemljo mila“, ali nikada „oj hrvatska...“, dočim žele, da im vazda naglasimo ono *Srbini* u pjesmi „Rado ide...“

Ovom brojnikom mogli bismo još ići daleko, ali ne treba, jer dosta je još spomenuti ono postupanje s Hrvatima u „Sokolu“ i pitanje o pokrenuću hrvatske trobojnice, da se

Vrelo Životia.

(Od Ivana Meštrovića.)

(Nastavak.)

Osim toga mladić bi bio došao u takav položaj na desnoj strani djevojke, da bi nam njegovim tielom bio sakrio djevojačke grudi, kao što bi i njegova desna ruka izgubila svaku vrijednost, koju sada ima, jer i nju ne bismo mogli okom liepo razabrati. Oku bi motrioca u ovom mladičevu položaju ostao sprieda mladičev zatiljak sa dugim kosama, ramena, topačice, podrebrice, zadnjica i buta da ih motri, dok mladičovo oko, čelo, ustna i nos ostali bi mu straga. Ima slučajeva gdje umjetnik može podpuno sakriti lice jednog svoga kipa, kada to od njega zahtjevaju shodni razlozi, ali kod Meštrovičeva mladiča nema niš jednog razloga, e bi od umjetnika tražio da nam našemu vidu sakrije mladičovo lice, dapače svi etični razlozi traže mladičovo lice i za to se Meštrović muči da nam isto prikaže što otvorenije i što jasnije. Taj se slučaj nalazi subiluzi kod Meštrovičeva starca u istoj skupini „Vrelo Životia“. Starac pokriva rukama prsa, vrat i obradac prignuvši uz to glavu, i jer mu istu obuhvataše turbone i nesnosljive misli, to klone, a ruke joj u tom času služe kao podnožci, da sasna ne padne.

Na vrat, prsa i obradac starca i ne mislimo, promatrajući njegovo lice. Već smo kod prvog pogleda uvjerenja, da nam u onom pri-

oko, nakostriečene obrve, nategnuta koža lica uslied kontrakcije svih podkožnih mišića, razkoljena usta sa gori i doli izkvorčnim ustnima, upadnutim sliepocima, zategnutim repićem desnoga uha prama usku nosa, nabreknutom vratnom žilom kucavicom. Koža mu je na kosteričima takodjer zategnuta, tako da se opažaju podvratne žliezde. Adamova je jabuka izkočila mnogo vani, a dok onom dielu kože, koji pokriva vrat, rame i lopaticu Meštrović daje raznu vanjsku formu, to onaj dio kože, što se pruža od izpod pazuha doli do poboćina dieli sa dva rieza u tri veća grigiba. Uslied toga da mladić pruža djevojci šaku do usta, podiže ju istodobno uz gori, i pri tomu mećinom gibanju, uslied njegova položaja prama djevojci, mladić je prisiljen da podiže desno rame u vis, dok ga istodobno sgrčava prama vratu, tako da izmedju vrata i ramena nastaje jedna jamica ili motreći kip sa pročelne strane jedan prológ. Mladičovo izbuljeno oko izkače toliko vani iz očne dubine, da sa gornjim dielom prekorauje mal ne dolnji dio gornje veđe, koju je stisnulo pod dolnji okrajak obrvica, tako da bi mislio e je gornji dio gornje veđe sa trepavicama iztečnuo pod kožom obrvica. Okrajak gornje veđe sa trepavicama slijubo se sa doljnim dielom kože obrvica i da ih ne dieli jedan maleni, prostom oku izbjegavajući rieč čovjek bi cienio e su ova dva diela kože jedno s drugim sliepijena. (Nastavit će se).

vidi, kakova je to snošljivost prema Hrvatima u Kninu. Ovočiko za danas, jer mislimo da bi bilo vrijeme da krene na bolje.

Sinj.

Naš Kruno udario zbilja na sto muku. Mazuka, ljinka, smijucka se, obećaje, vrti se, zauzmi je se; ali jok: narod ga ne će. Ne će Tripala, pa da mu tekine brabonji. Puno je reći 37 godina, pa dodijao. Da je majčinim mliekom dojio, a kamò li, kad je krv izpijao, bio bi više dodijao.

Kad naš zastupnik Ivanišević zaigrao Cetinom narod ga sletio, da povede umitnje seljake iz Cetine do Sarajeva, ne bi li koristi bilo poradi paše na bosanskoj granici. Ali po belaju, ako od toga bude koristi, eto ti Ivaniševiću slave i naroda, a ne će krivati ni poglavitim pristasa Ivaniševića. To je pasji kašalj, koji neda Tripalim mira ni počitka. Nije bilo kud kamo, makli se i sazvali na 21 sve glavare i po 4 starca iz sela. Došli ljudi, očepio naš načelnik, kako on i njegova kuća Cetinu i narod ljube, pa da će se on za narod zauzeti i on da će s glavarima u Sarajevu, Beč, Peštu, pa i vražju kuću, ako je potreba za narod.

Liep je broj glavara njegovih pristasa ali niese ljudi bleke a ni bez duše. Diže se Joko Bošković, isteše Tripalim velike letanje za 37 godina njihove uprave, pa zapita načelnika: a na čije ćemo troške ići? Na seoske, a da ne čije, odgovori načelnik. Eh, pa dobro za povrne pošten i brkati Joku; „kada ćemo na seoske, što si nas mučio?! Našim novcem mi ćemo ići kad nas volja, kud nas volja, i s kim nas volja. Ti nisi ni ugledniji, ni poznatiji, pa ni pametniji nego naš zastupnik; mi ćemo s njim; ako i ti dodješ, mi ti ne braniemo.“ I tako glavari zaključili poči s Ivaniševićem, a naš Kruno zaludu se laskao, uvijao, namigivao i namećao. Narod ga neće. Neće on, da vidi, da je, što se više nameće, toliko smješniji. On bi za svakoga, samo da ga se tko hoće da maši. Ali, to su jadi; ne će ga, pa da je sav u zlato obućen. Hjede naš načelnik za presjednika mjestnoga škol. vieća; obigrao bunu i bunicu, ne bi li zaskočio, ali ga ni ondje neće. Odnese mu ga pošten brk i pošten starac Frane Lovrić. Hjede i u kotarsko škol. vieće; ali mu rečeno; tu Zadar zapovjeda. Jednuku svagdje zatvoreno. Ali valja reći pravo: povrno diavolo nije loš; jedino je šteta, što nosi ono nemilo prezime, pa štogod plaća a da i dužan nije. Samo je dužan, što su mu ulice po Sinju pune smrada i rožina, da te Bog sačuva, a pristave i zidovi novoga perivoja leže razvaljeni na javnoj cesti na samim vratima upraviteljstva duhana. Ali recimo pravo, sve je čisto i uredno do Kvaravice njegova oca! To je onaj glasoviti put, koji je sagradjen od jadnoga težakoga grla i zalagaja. I još hoće, da na ovaj način ulegne narodu za gospodara jedan Tripalo, jedan milionar!!

Jezeru.

Ubava Jezeru danas su slavila neobično slavlje, dolazak naime za prvi put junačke sokolske čete Betine-Mertera s njihovim pomladkom. Od rana jutra mjesto okičeno trobojnicama, svukud neobična žurba i oduševljenje Jezerana. Po objedu, predvodjeni trobojnicom, izdijeljena na susret braći Sokolima poštom. Župnik Jezerki Dn. Nikola Vučić, u pratnji seoskih starješina, razdragane mladeži i mnoštva oduševljenog naroda! Doček je bio skroz srdačan. Korporativno i uz pjevanje hrvatskih pjesama unidjismo u Jezeru, gdje su braća Sokoli izkazali počast pred župskim stanom najprije, pak onda pred stanom seoskog glavaru i seoskog pristava, te povorka obadje cijelo mjesto svukud iskreno i bratski pozdravljena. Po tome junačka četa ujedno s uzvanicama opočinu u perivoju još župnika, gdje bijahu bratski pogošćeni. Prvi se diže pošt, župnik Vučić, te žarkim riečima iztaknuvši uzvišenu ideju Sokolstva, dade gostima u ime svoje i svojih župljana iskrenu, bratsku dobrodošlicu! Govorio je još brat Pave Plesić, te je iztakao, kako na raduje, da su i malena Jezeru počela kročiti rodoljubnim putem, da su i Jezerani počeli sviestno čuti, i to sve zaslugom njihovog zaslužnog župnika Vučića, te je iztakao neobudnu potrebu, da se u Jezerim osnuje još i hrvatska čitaonica, koja će biti tu ognjištem i razsadnicom hrvatske misli.

Nakon kratkog odmora braća Sokolaši ujedno s cilim narodom podjose na mjestnu plokatu „Koledišće“ gdje su na svačije udivljenje i burno pozdravljeni izveli svoje sokolske vježbe; a najviše su bile aplaudirane praške vježbe. Milota je pako bilo vidjeti sokolski pomladak kakovom preciznošću izvaja trobojnicama dosta teške vježbe. Po dovršenim vježbama govorio je još brat Juraga pod stiegom naše trobojnice, iztaknuvši kako nazad godina nije se u Jezerim na tome javnome mjestu ni

vijala mila trobojnica, a da sada evo veselo leprša jedino zaslugom župnika Vučića.

Na koncu obećao je Jezeranima snažnu moralnu pomoć njihovih komšija Murterinaca i Betinjana u svakom rodoljubnom nastojanju.

Pred samu večer uz župnika i starješine cijelo je mjesto izašlo vanka, da odprati komad puta milu braću! Pri razstanku stisnismo si junačke desnice, uz želju, da se opet vidimo, ako Bog da, u novo ustrojenoj hrvatskoj čitaonici u Jezerim!

Viesti.

Otvorene pučkih škola u Šibeniku obavljeno je jučer običajnim načinom za škole od prije postojeće, dok je za one tek ustanovljene ovom školskom godinom uzsljedilo na svečani način. Poslie službe božje u crkvi sv. Frane, kojoj su prisustvovala sva školska djeca, u jednu od dvorana školskih sakupila se djeca novoustanovljene ženske gradske škole sa svojim učiteljskim osobljem, gdje su pristupili predsjednik c. k. kot. škol. vieća, poglavarstveni upravitelj g. Josip vitez Rešetar, občinski načelnik g. Dr. Ivo Krležić i c. k. kot. škol. nadzornik g. Slavomir Siničić. Sva trojica držali su djeci zgodno prigodno slovo, a za njima i nova naučiteljska gdj. ca Gizela Sascor, bodreći svi djecu na nauk i na redovito pohađanje škole. Jednakim načinom objavljen je svečani otvor nove pučke četverredne škole u Varošu, nakon čega pomenuta gospoda pregledaše njezina nova zgodno uređena pomješta. Upisan je velik broj djece, po čemu se može već sada suditi, da je otvorom novih dviju škola pružena napokon prigoda, da pohađaju školu i mnoga od one djece, koja su do sada iz škole morala izostajati radi tješnoća prostora. Da se pak postigne podpuno pohađanje sve obvezane djece trebati će školi u Varošu bezodvlačno pristribiti i četvrtu učiteljsku silu, a onda nastojati, da se što prije izposluje ustanovljenje pučkih škola u Docu i u Crnici. Tad će se istom može kazati, da je u Šibeniku u pogled pučkog školstva krenula stvar na bolje i. j. na zadovoljstvo građanstva i svih ljubitelja pučke elementarne nastave.

Za „Ubožki Dom“ udieliše na počast uspomene Ota Jukić: Andre Zvanonić K 5.—; na počast uspomene Simice Kronja: Rudolf Pauri K 2.—; na počast uspomene Milodara Kurajca: Josip Lovrić iz Knina K 5.—, Juraj Grimani K 2.—; na počast uspomene Brunilde Perat: Obitel' prof. Barbetti K 2.—, Obitel' pl. Meichsner K 2.—; na počast uspomene Mate Truta: Edm. Weisemberger K 2.—, Vladimir Kulić K 2.—; na počast uspomene Vieka Paladino: Gverin Fulgosi K 1.—, Udova Anka Šupuk K 4.—, Andre Matčić K 2.—, Juraj Grimani K 1.—, Juraj Zarković K 2.—, Udova Barbara Boncio K 2.—, Vice Belamarić pok. Mate K 2.—; na počast uspomene Milana Benkovića: Udova Angeljka Sisgoreo K 2.—, Kan. Ivan Mirić K 5.—, Kan. Grgo Tambaća K 2.—, Mijo Draganja K 5.—; na počast uspomene F. Skotton: Josip L. Bilčić K 5.—, Ivan Kuzmić K 2.—, Jakov Kapetanović K 2.—, Marko Belamarić pok. Tome K 2.—; na počast uspomene A. Bergnoci: Tonka Belamarić K 2.—, Udova Mila Prebanda K 2.—, Vladimir Kulić K 3.—; na počast uspomene Mare Žarko: Anka Arambašić K 1.—; na počast uspomene Angeljke Zaninović: Ivan Vučić pok. Andrije K 2.—; na počast uspomene Anke Skubonja: Ud. Barbara Boncio K 3.—, Vladimir Kulić K 2.—, Nikola Subotić K 3.—, Mate Pergin K 2.—, Vice Belamarić (Ris) K 2.—, Juraj Zarković K 4.—; Udovica Ika Celar K —.80, što je primila kao svjedokinja.

Tučnjave. U subotu u Zloselih, u nedilju u Vodicama, a u ponedjeljak u Tribunu došlo je do krvavih tučnja va. U Zloselima gospodovali šta-povi i gvozdena toljage; u Vodicama pl. i revolver, u Tribunu sablje, handžari i puške. U Vodicama prošlo bez teških posljedica. U Zloselima Antuhilć Uroda ostao razvezane glave, a u Tribunu Jerkin Šime ne će preboljeti, jer mu glava puče na četvero. Sve je posljedica kavge i vina i može bit robske naravi, koja ne zna nego za bratsko klanje i tuđinsko gospodarenje. Žalostno, ali je tako.

Blagajna za štednju i zajmove u Vodicama koncem pr. rujna imala aktiva kruna 129918.67; i to: Zajmovi zadrugarima kruna 119470.78; Izkaznice potroška kruna 3950.17; Razni računi kruna 5995.58; Novca u blagajni kruna 503.14. A to odgovara pasivu: Uložci kruna 25160.70; Tekući računi kruna 99.601.54; Izkaznice dohodka K 681.39; Poslovnih djelova i pričuva K 4476.04. U istom mjesecu njezin novčani promet K 12.086.96: ulazka K 6285.43; izlazka K 5801.54. Na štednju: uloženo K 5.—; pridignuto K 2411.—. Zajmova: udieljeno K 3970.61; povraćeno K 2942.53. Novih zadrugara 2; ukupno 335. Odkazanih 4. Prima na uložke 5 po sto. Promjene u Ravna-

teljstvu. Odluka 25. rujna c. k. okružnog kod trgovackog suda u Šibeniku; „Iztupio član upraviteljstva Dr. Mate Drinković kao ravnatelj, a mjesto njega izabran viečnik Krste Skočić pok. Šime, koji će potpisivati Krste Skočić ravnatelj. Novim članom upraviteljstva bio izabran Šime Čaće pok. Andrije, koji će potpisivati Šime Čaće viečnik.“

Sokolska molba na Sabor. „Hrvatski Sokol“ u Vodicama preko zastupnika veleuč. Dr. Dulibića podastro molbu na Sabor i pita: I. da bi Sabor za slavlje blagosova barjaka „Hrvatskog Sokola“ u Zadru, što će se obaviti 1908. glasovao K 10.000 novčane pripomoći i razdielio:

a) K 5000 zadarskom „Hrvatskom Sokolu“ za pokriće troškova svečanosti;

b) K 5000 ostalim sokolskim društvima u pokrajini za pokriće njihovih putnih troškova, da se i najsiromašniji sokolaš bude mogao svojom prisutnošću slaviti odzavati.

II. da bi dao nalog Zemaljskom Odboru na vrijeme zauzeti se eda Vlada, radi zadarskih odnošaja, ne osujeti tu narodnu slavu. Svoju molbu obrazloživa: „Slavlje, u otudjenom Zadru, mora da bude na ponos sokolske misli, na diku pokrajine. I da to slavlje bude što veličanstvenije — jer će sudjelovati sva sokolstva društva uže i šire domovine, a sva prilika i mnogo od slovenske braće; tom slavju zvat će se čitavo pučanstvo pokrajine što svojom prisutnošću, što preko svojih predstavnika — pokrajina je dužna i radi svog obraza novčano doprinieti.“

Uz put pitanja pripomoći pismom stavio na srce i dušu č. zastupnicim veleuč. gg. Dr. Majstrovčić, Dr. Čingriji, Dr. Arneriju kao sokolskim starješinama Splitsa, Dubrovika i Korčule, te Dr. Klaiću kao podstaršom zadarskog Sokola.

Iz Sinja: Imali smo nesreću, da smo valjda između prvih osjetili blagodat vladine akcije za ekonomsko pridignuće Dalmacije. Od vladinih milijuna, koji su bili najavljeni prigodom zadnjih izbora, bila je određena stanovitva svota i za prosušenje Smradova u občini sinjskoj, pak u tu svrhu sa strane namješništva bio izaslan naročiti mjerik. Potonji je za prosušenje Smradova dao kroz isto prokopati jarak, pak dok se je ovim jarakom s jedne strane Smradovo prosušilo, s druge strane promienio se je istim dojačnijim smjer Slane Jaruge pa time naniela ogromna šteta posjednicim livada. Liepo pridignuće, sa kojim se pruža neznaatna korist, a nanosi ogromna šteta. Oštećeni posjednici livada dok donose ovo na znanje zanimanim faktorim, isto-dobno im poručuju, da će poduzesti sve korake, eda im bude naknadjena šteta preuzročena krivnjom vladinih organa.

Iz Promine: Jamatva je počela a imala i kupaca liepog grozdja, koje plaćaju kg 20. h; ali narod neće odbiti niti 16 h za kg, jer se na mjeri na sav mah krađe, ko i ostalih godina; nevoljan težak nerazumije se u mjeru. To je svakome, pa i občini dobro poznato; pak zašto občina kojoj na sreću mora da leži blagostanje njenih občinara — ne metne svoga pouzdanika, koji će paziti i zahtievati da se pošteno mjeri.

Iz Drišta: Jamatva dobra, mast izvrstan, kupaca doista, ciena od 20—24 K. hektar.

Tačan i duševan izvjestitelj. Izmedj novinarskih izvjestitelja u saboru u Zadru vidi se, da je u sve najbolje upućen izvjestitelj zagrebačkog „Hrvatstva“, jer je taj iznio u broju 223. od 28 rujna toga lista još nečuvenu senzacionalnu činjenicu, da se je u Šibeniku za tvornicu karbura, koja je osnovana sa 80.000.000 K. dozvolilo paušaliziranje iznosa obrtarne za 50 godina! To stoji crno na bijelu! Pa da nije to tačno i duševno! Ah, Berko, Berko!

Izum Hrvata. Aeronautički tehničar Kajičić iz Desinica prijavio je austrijskom patentnom uredu svoj izum. Polazeći s principa, da bi se u tehnicu zračne plovidbe morala upotrebljavati tetala (krila) nalik ptičijim krilima one je takovo krilo konstruirao i u brzom vlaklu pruge Villach—Graz—Beč probao ga, izpruživši konstruirano krilo kroz prozor vagona protiv vjetru, da dokaze kako ono može da odoli zračnom tlaku i da mu se uspješno opire. Budućnost će pokazati, u koliko će Kajičićev izum biti koristan.

Groznicu u Beču. U odlomcima grada Beča, Florisdorf, Stadlau i Hirschstetten, koji leže na lijevoj obali Dunava udomila se je groznica kao u nas u cijeloj Neretvi. Ovi odlomci, koji su pred malo zemana bili pridruženi bečkoj občini, nemaju pitke vode, koju ima stari Beč. Osim toga u proljeće nabujni Dunav, a jer njegova lijeva obala nije još uređena, to se slije sva voda u nizine spomenutih odlomaka, te od istih napravi močvare, u kojima se do mile volje ljeti može vidjeti letjeti komaraca. Za vrijeme od deset zadnjih godina umrlo je u ovim prijedjelima 787 radnika i radnica, koje su lječili ljecnici bolestnih blagajna. Uzmu li se u obzir umorstva djece, koja su

umrla bez liečničke kontrole, to se može stalno utvrditi da postotak umirućih na groznici u onim predjelima dosiže 30%o. Kako vjesti iz Beča javljaju radništvo je tamošnje upravilo rezoluciju občinskom vieću, da ovo poduzme shodne mjere proti groznici u bečkoj okolici. Nije dvojbe da će se bečka občina zauzeti da se utamani ova nesreća u njezinom rajonu. Čim bečka občina počne raditi u ovom smjeru javiti ćemo njezine korake, e da se naša gospoda na namješništvo ugledaju u druge, te da i oni u Dalmaciji započnu raditi oko toga da se utamane ležišća i gnjezda komaraca, jer će tek onda nestati groznice u Dalmaciji kad se utamane njezina legla.

Za putnike u Ameriku. Djelo Dra. A. Tresića-Pavičića „Preko Atlantika do Pacifica“, u kojemu je svestrano prikazan život Hrvata, Srba i Slovenaca u Americi, naišlo je na sveobće odobravanje u kritici. Sva hrvatska i srbska štampa jednoglasno je rekla, da je to najbolji putopis u našoj književnosti. „Beogradske Novine“ pišu, da ne samo Hrvati, nego ni Srbi nemaju takova majstora u opisivaju prirodnih ljepota, kao što su opisi oceana, newyorskke luke, pitsburških kovačnica, Slanog jezera, Niagare, Gornjeg jezera i t. d. da se je Dr. Tresić ovom putopisu pokazao ostrim promatračem ljudskoga društva, ne samo pjesnikom, već i misliocem. On je svestrano proučio život našega naroda u Sjevernoj Americi, te razsvietlio sve dobre i zle strane seobe, toga najvažnijega pitanja za naš narod. — Knjiga se sada prodaje uz sniženu cieniu od 3 K (prije 4 K), a može se dobiti franko od pošte kod mene u Trstu, Via Squero Nuovo 5, i tako isto kod svih glavnih knjižara. Za Ameriku franko od pošte 4 K, a kio iz Amerike naruči veći broj iztisaka, dobiti će znatan popust. Molim sve hrvatske, srbske i slovenske novine, da ovo pretiskaju. — Srećko Skakoc, Trst, Squero Nuovo 5.

IZ ZAPISAKA NEKOG ČUĐAKA.

Mala curica prolazi putem, prolazi vesela i nasmjijana, pa je upitam hrvatski:

— Mala, kako se zoveš?

Mala šuti.

U to padne pred curicu čovjek mrkog brka i crvenog nosa, pa će malcu u taljanštini, koja prevrće u grubu kosti Danta.

— Koža digne a šior koža te že nome.

Mala se probudi, pogleda me nasmjijana.

Jolanda Svirac.

Tad upitam staroga:

— Kako se ti zoveš?

— Jovo Svirac, šior!

— Jesi li ti Hrvat?

— Ne, šior!

— Šrbin?

— Rišćanin, šior, šrbin Dalmatinac, ja sam škovacin na komuni.

— Go capio. The rest is silence . . .

I narast će Jolanda Svirac, da umnoži li *il sangue latino*, pa kad uzraste donasat će i nju pred svet kao dokaz dell' *italianità e della cultura più che secolare*. Najdem li se ja živ, reći ću samo: — Adje, Jolando, sviri sa tvojom *italianità* itd. itd.

Ožeić.

NAŠE BRZOJAVKE.

Ljubljana, 2. Ovdje obdržani meeting slovenačke agrarne stranke, kojemu je sudjelovalo silno mnoštvo, uz neopisivo oduševljenje poprimo je zaključak, da se slovenačke zemlje imaju politički pripojiti hrvatskoj upravi i stupiti u državnu zajednicu sa kraljevinom Hrvatskom.

Budimpešta, 2. Uslijed naredbe ravnateljstva državnih željeznica, da željezničarski činovnici ne smiju sudjelovati izkazima za obće pravo glasa, svi željezničari su zaključili pasivnu rezistenciju proti vladi odnosno štrajku, da tako prisilite vladu na popust i na opoziv prieteće naredbe. Po tome se predviđja, da će manifestacija za obće pravo glasa na 10. listopada biti ogromna i da će joj sudjelovati cijelo radništvo, pa i željezničari.

Budimpešta, 2. Nagodbeni pregovori su započeli. Sa ugarske strane pristaje se na povišenje kvote, ali uz uvjet raznih rikompezacija, izmedj kojih je najglavniji zahtjev nove pravne forme za sklapanja ugovora s inozemstvom i ustanovljenje neodvisne državne banke ugarske.

Pariz, 2. Marokanski sultan Abdul-Aziz izjavio je, da će izpuniti francuzke zahtjeve. Uslijed toga smatra se položaj znatno poboljšanim.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)
Vlastnik, izdatelji i odgovorni urednik Josip Drežga.

ŠIRITE
— „HRVATSKU RIEČ“!

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovačke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednima. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavnica K. 1.000.000

Pričuvena zaklada 100.000
Centralna Dubrovnik - - - - -
- - Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrbljuje zajmove uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razietretnice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srečaka na obročno odplaćivanje. Osjeganje proti gubitku kod zdrjebanja. Revizija srečaka i vrijednostnih papira bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje itd. uz najkulantnije uvjete.

NE ČITATI

samo već kušati se mora davno prokušani medicinski

STECKENPFERD - - -

od Ilijanova mleka **SAPUN**

od BERGMANNA i Druga, Draždjani i Tetschen na/L. od prije poznat pod imenom BERGMANNOVA SAPUNA

od Ilijanova mleka da se lice oslobodi od sunšanih pjegica, da zadobije bijeli tein i nježnu boju.

Pretplatno komad po 80 para

u drogeriji **VINKA VUČIĆA**
ŠIBENIK.

SVOJ K SVOMU!

HRVATI!

Prigodom otvorenja škola nabavljajte sve
Školske knjige i školske potrebštine
kod
Hrvatske Knjižarnice
u Zadru,

koja sav svoj prihod daje „Hrvat-skom dobrotvornom društvu u Zadru“ za podupiranje siromašnih učenika hrvatskih škola u još otuđenom Zadru.

Vanjske naručbe obavljaju se brzo i tačno.

Ciene umjerene!
Preprodavačima popust!

Banka Commerciale Triestina

prima:

Uložke u krunam uz uložničke Listove:

sa otkazom od 5 dana uz 2 3/4 %
" " " 15 " " 3 %
" " " 30 " " 4 1/4 %

Uložke u zlatnim Napoleonima ili u engl. funtim.

(sterlinam) uz uložničke Listove:
sa otkazom od 15 dana uz 2 %
" " " 30 " " 2 1/2 %
" " " 3 " " 3 %

NB. Za uložne listove sada u toku, novi kamatnik ulazi u kriepest 15.og Novembra i 10.og Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznačnice na donosioca sa škadencom od 1 mjeseca uz kamatnjak od 1 1/2 %.

Banko-Ziro i Tekući račun. Valuta od dana uložnja, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mjestnih računa, mjenica glasećih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domicile svojih korentista bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na štednju uz dobit od 3 1/2 %.

Otvara tekuće račune u raznim vrijednostama. Inkas: Obavlja utjerivanje mjenica na sva mjesta Inostranstva, odrezaka i izričanih vrijednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korentistima doznačnice na Beč, Aussig, Bielit, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Cernovicu, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograd (Salzburg), Split, Peplitz, Troppau, Warnsdorf, Bučko-Novomjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na Inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje *Kreditne listove* na sva mjesta Monarhije i Inozemstva.

Bavi se *kupnjom uz tovarne dokumente* u Novi Jork, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjereni kamatnjak.

Daje *predujme na vrijednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente* uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje *jamčevinu za carine* skladišta Kontirinja (Contirungs-Lager).

Preuzimlje u pohranu i upravljanje:

U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garanciju proti kojoj mu drago pogibeži provale i vatre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrijednostni papiri, zlato, srebro i dragocienosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravljanje istih.

Osjeganje vrijednote proti gubitim zdrjebanja.

Banka Commerciale Triestina.

..... JEDINA HRVATSKA TVORNICI VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

Častim se preporučit p. n. občinstvu, poštovanom svećenstvu, crkvama, bravtvoštinama, svoju krasnu uređjenu

TVORNICU VOŠTANIH SVIEĆA

Kod mene se dobit mogu izvrstne, a od mnogih priznate u svim veličinama

— **svieće od pravog pčelinjeg voska** —

kao i finog crkvenog tamjana.

Prodajem dobra vrcanog — po zdravlje — korisna meda Klg. po K. 1:20.

Kupujem uz dobru cenu u svim količicama žutog voska.

Svaku i najmanju naručbu p. n. mušterija obavljam najspremnije, kao i uz najpovoljnije uvjete.

S veleštovanjem

VLADIMIR KULIĆ

Šibenik (Dalmacija) Glavna ulica.

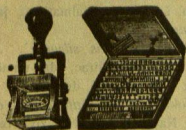
..... JEDINA HRVATSKA TVORNICI VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

Svaki trgovac koji ne oglašuje svoju robu, ustupa mjesto svojim takmacima, koji oglašuju.

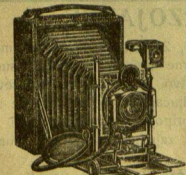
HRVATI,
sjetite se družbe
sv.
Ćirila i Metoda.

KNJIŽARA I PAPIRNICA IVANA GRIMANI-A

Glavna ulica - ŠIBENIK - Glavna ulica

Preuzimlje naručbe svakovrstnih pečata od kautschuka i kovine.

Skladište fotografskih aparata i svih nuzgrednih potrebština.

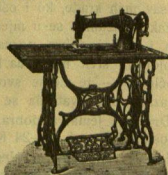
preporuča svoj veliki izbor liepih HRVATSKIH, TALIJANSKIH, NJEMAČKIH I FRANCUSKIH KNJIGA, romana, slovpica, riečnika, onda pisacih sprava, trgovačkih knjiga, uredovnog papira, elegantnih listova za pisma, razglednica i t. d.

Prima pretplate na sve

hrvatske i strane časopise uz originalnu cenu sa tačnim i brzim dostavljanjem u kuću.

Velika zaliba svakovrstnih **toplomjera, zwieker-naočala**

od najbolje vrsti i leća u svim gradactjama. **VANJSKE NARUČBE OBAVLJA KRETOU POŠTE.**

Skladište najboljih i najjeftinijih šivaćih strojeva „SINGER“ najnovijih sistema.

JADRANSKA BANKA U TRSTU

Bankovno prostorije u ulici Cassa di Risparmio, Br. 5.
..... Vlastita zgrada.

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove: eskomptuje mjenice, daje predujmove na vrijednostne papire, kao i na robu ležeću u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrijednostne papire, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te banknote i unovčuje kupovne i izdriebane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje doznake na sva glavniya tržišta monarhije i inozemstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumente) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsavjetnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posreduje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete.

NOVO
ustanovljena

Hrvatska Tiskara

u Šibeniku
(ulica Stolne Crkve).

Preporučuje se najbolje P. N. Obćinstvu za izradbu svakovrstnih radnja, kao: raznih djela i brošura, posjelnica, kuverata, listovnih i trgovačkih

papira, zaručnih i vijenčanih objava, osmrnica i sve druge u tu struku zasjapajuće radnje.
Jamči za tačnu i modernu izradbu uz posve umjerene cene.